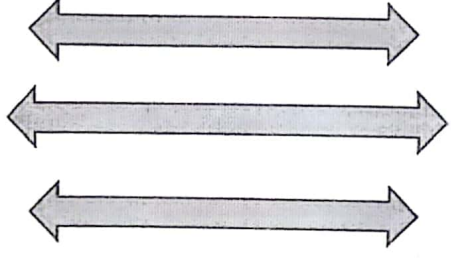

अर्नमा गाउँपालिकाको अध्यक्ष श्री अशोक कुमार
यादवज्यूले अर्नमा गाउँपालिकाको गाउँ सभामा

पेश गर्नु भएको
नीति तथा कार्यक्रम

अर्नमा गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
अर्नमा, सिरहा

मधेश प्रदेश, नेपाल

२०८१ बैशाख ०७ गते

क. बिधमान परिवेश

हामी सँग भएका जनशक्ति, श्रोत, साधन प्रयास नभएको तितो यथार्थ सबैको समुने नै छ। यसका वावजुद परिवर्तन, इच्छाशक्ति, मिहिनेत, इमान्दारीता, सहकार्य, समन्वय, सहयोग अन्तरसम्बन्ध तथा सहअस्तितवबाट सम्भव छ भन्ने कुरामा विश्वास राख्दै मौजुद्धा जनशक्तिको वैज्ञानिक व्यवस्थापन तथा असल कार्यलाई निरन्तरता खराव लाई अन्त्य गर्ने जमर्कोको साथ केही अल्पकालिन र दीर्घकालिन नीतिहरू तय गर्दै अर्नमा गाउँपालिकाको सर्वाङ्गिन विकास गर्ने दृढ संकल्पका साथ अगाडी बढेका छु।

शिक्षानै परिवर्तनको उदगम विन्दु हो भन्ने विषयलाई आत्मसाथ गर्दै शिक्षालाई प्रमुख प्राथमिकतामा राखि अगाडी बढेको हामी सबैले अनुभूति गरेकै विषय हो । स्वास्थ्य सेवामा सुधार भई यस भेगका जनताले महङ्गो शुल्क तिरी बाहिर उपचार गराउन जाने बाध्यतालाई केहि हद सम्म न्युनीकरण गर्न सफल भएका छौ । १५ शैया अस्पताल सेवा सञ्चालनमा रहेको सर्वविधितै छ । यसै गरी मल खाद्य, विउ विजन आपूर्ति गरी सिंचाईको दीर्घकालिन योजना सहित अगामी दिनमा कृषिमा व्यापक आधुनिकीकरण, यान्त्रिकरण, विविधीकरण गर्ने बाटोमा अगाडी बढेका छौ । यसै गरी रोजगारी सिर्जना गरी गरिवी निवारण गर्न तथा दिगो विकासको लक्ष्य हासिल गर्न तत्काल केही निर्णय एवं योजनाका साथ अगाडी बढेको अवस्था छ । थप धेरै विषयहरू अध्ययन गरी नीति कार्यक्रम योजना तथा बजेटमा समेट्ने प्रयास गरिएको छ । हामीले लिएको नीति, योजना कार्यक्रम कार्यान्वयनमा सम्पूर्ण गा.पा.पदाधिकारी, कर्मचारी, स्वास्थ्यकर्मी, शिक्षक, सुरक्षा निकाय, पत्राकार अर्नमा वासी जनताले सकारात्मक सहयोग गर्ने अपेक्षा र विश्वास लिएको छु ।

ख. नीति कार्यक्रम तर्जुमाका आधारहरू:

गुणस्तरीय पूर्वाधार विकास निर्माणको कार्यमा गाउँपालिका भित्रका आम उपभोक्ताहरू, सर्वसाधारण जनता, उद्योगी व्यवसायीहरू, सामाजिक संघसंस्थाहरू तथा विकास साझेदारहरूको निरन्तर सहयोग रहदै आएको छ। विकास र सुशासनको लागि जनप्रतिनिधिहरूले स्पष्ट दृष्टिकोण सहित अगुवाई गर्ने हो भने प्रशासनिक संयन्त्रले त्यसलाई प्राविधिक तथा कानुनी ढाँचा भित्र आवद्ध गराउने हो । आम नागरिकहरूले साथ सहयोग, सुझाव दिने हो । जनसहभागीता एवं जनपरिचालनको क्षेत्रमा गाउँपालिकाले कायम गरेको इतिहासलाई अक्षुण्ण राख्दै शासकीय प्रबन्धमा जवाफदेहिता, पारदर्शिता, गुणस्तरीयता एवं स्वच्छतायुक्त जनसहभागीता सुनिश्चित गरिने छ।

गाउँपालिकाको संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भेक्षण (O & M) लाई अघावधिक रूपमा अध्ययन गरी छरितो एवं चुस्त संगठन संरचना मार्फत प्रशासनिक तथा चालु खर्चलाई मितव्ययी बनाइनेछ । यसबाट सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी तथा विकेन्द्रित तुल्याउदै पूँजीगत खर्च बढाउने नीति लिइएको छ । संघ तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त अनुदान एवं वित्तिय हस्तान्तरणको उच्चतम र प्रभावकारी परिचालन एवं उपयोग गर्दै वित्तिय आत्मनिर्भरता कायम गर्न भरपुर प्रयत्न गरिने छ ।

यस गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रमा समृद्ध, समावेशी, स्वच्छ, सुरक्षित, स्वावलम्बी र सुशासित समुदाय निर्माण गर्ने उद्देश्य लिएकोछ । जनताको मौलिक अधिकार प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गर्नका लागि सहभागिताका माध्यमबाट पारदर्शिता र जवाफदेहीता लाई जोड दिइनेछ । अन्य आधारहरूलाई बुदागत रूपमा देहाय बमोजिम समेटने प्रयास गरेको छ ।

- नेपालको संविधानका प्रस्तावना, मौलिक हक, राज्यका नीतिहरू, स्थानीय आर्थिक कार्य प्रणाली एवं एकल तथा साझा अधिकार सूची,
- संघीय सरकारको आवधिक योजनाले लिएका नीति तथा प्राथमिकताहरू,
- संघीय सरकारले अबलम्बन गरेका आर्थिक तथा वित्तिय नीतिहरू,
- प्रदेश सरकारले लिएका आर्थिक एवं वित्तिय नीतिहरू,
- स्थानीय तहको आवधिक योजनाले तय गरेका प्राथमिकताहरू,
- नेपालले अन्तर्राष्ट्रिय जगतमा जनाएका प्रतिबद्धताहरू,
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन तथा अन्य कानूनी प्रावधानहरू,
- स्थानीय तहका क्षेत्रगत नीति, रणनीतिहरू, योजना तथा अध्ययन प्रतिवेदनहरू,
- विकासका समसामयिक मुद्दाहरू: सामुदायिक विधालयको शिक्षामा सुधार, स्वास्थ्य सेवाको उपलब्धता र पहुँच, कृषिको विविधिकरण व्यवसायीकरण, सामाजिक संरक्षण, दिगो विकास लक्ष्य, जलवायु परिवर्तन, विपद् व्यवस्थापन, पोषण सुरक्षा, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण, वालमैत्री स्थानीय शासन, वातावरण मैत्री स्थानीय शासन, पूर्ण सरसफाई, उर्जा संकट लगायतका अन्तर सम्बन्धित विषयहरू,
- मध्यकालिन खर्च संग्रचनाले निर्देश गरेको कार्यक्रमहरू
- निर्वाचनको क्रममा जारी गरिएको निर्वाचन घोषणापत्रहरू,
- अर्नमा गाउँपालिकाले आवश्यक ठानेका विषयहरू ।

ग. हाल सम्मको प्रमुख उपलब्धीहरू:

१. प्रशासनीक भवन चालु आ.व.मा सम्पन्न हुने अवस्थामा रहेको छ ।
२. प्राथमिक अस्पताल सञ्चालनमा आएको छ ।
३. १५ शैयाको अस्पताल सम्पन्न हुने अवस्थामा रहेको छ ।

४. जनशक्ति व्यवस्थापनको कार्यमा प्रगति भएको छ ।
५. पर्यटकीय स्थलको लागि पोखरीमा सौन्दर्यकरणका सम्भाव्यता अध्ययन भएको छ ।
६. विधालयमा पूर्वाधार विकास निर्माणका सुनिश्चितता भएको छ ।
७. सिंचाईका लागि बोडिङ्ग जडान भएको छ ।
८. स्वच्छ खानेपानिको लागि ह्याण्ड पाईप जडान गरिएको छ ।
९. लैङ्गिक समानता सामाजिक समावेशिकरण कार्यक्रम मार्फत सशक्तिकरणमा उल्लेख्य टेवा पुगेको छ ।
१०. सार्वजनिक सेवाप्रवाह जनमैत्री तथा जनता को नजिक रहेर सेवा गर्ने संस्कारको बिकाश भएको छ ।
११. पर्यटकिय क्षेत्र, धार्मिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक क्षेत्रको रूपमा रहेको महनौरको राजदेवी मन्दिर, महनौरको शिव मन्दिर, अर्नमा ३ को लुकेश्वरी मन्दिर र लाट्टी बैकी मन्दिर निर्माण कार्य यसै वर्षमा सम्पन्न हुने गरी कार्य अगाडी बढिसकेको छ ।
१२. बजार व्यवस्थापनको वैज्ञानिक मोडलको अध्ययन शुरु हुने क्रममा छ ।
१३. युवा स्वरोजगार अन्तर्गत शिपमुलक कार्यक्रमहरू भएका छन् ।

घ. प्राथमिकताहरू

- सामाजिक विकासतर्फ: शिक्षा र स्वास्थ्य
- आर्थिक विकास क्षेत्रका कृषि, पशु विकास र सहकारी
- भौतिक पूर्वाधार, सिंचाइ
- उद्यमशिलताको विकास र रोजगारी सिर्जना
- नीतिगत, कानूनी एवं संरचनागत विकास
- सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा सुधार र सार्वजनिक खर्चमा वित्तिय अनुशासन तथा पारदर्शिता
- बालबालिकाको हित संरक्षण एवम् महिला सशक्तिकरण र क्षमता विकास
- ऐतिहासिक एवं धार्मिक सांस्कृतिक धरोहरहरूको संरक्षण र प्रवर्द्धन
- सरसफाई र वातावरणीय स्वच्छता अभिवृद्धि
- वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन
- अन्य सरकारी निकाय, गैर सरकारी संघ संस्थाहरूसँग समन्वय र सहकार्य

ङ. विकास र समृद्धिको लक्ष्य प्राप्तिका अवसर र चुनौती

विद्यमान अवसरहरू:

हाम्रा लागि देहाय बमोजिमका अवसरहरू रहेकाछन्:

- संविधानतः अधिकार सम्पन्न स्थानीय सरकार स्थापना भै २२ वटा एकल अधिकार सहित विविध साझा अधिकार किटान हुनु ।
- आफ्ना अधिकार क्षेत्रका विषयमा ऐन, कानून तर्जुमा, योजना तर्जुमाको अभ्यास हुनु ।
- विकास निर्माणका विविध विषयमा नीति कार्यक्रम तथा बजेट सञ्चालन गर्ने अधिकार प्रष्ट हुनु ।
- गाउँपालिका भित्र भौगोलिक तथा सांस्कृतिक विविधता रहनु ।
- सबै वडामा सडक पूर्वाधारको पहुँच हुनु ।
- सडक निर्माणमा भएको लगानी संगै गाउँपालिकामा उत्पादित कृषिजन्य उत्पादनलाई बजार सम्मको पहुँच स्थापित हुनु ।

विद्यमान चुनौतीहरू:

हाम्रा सामु देहाय बमोजिमका चुनौतीहरू रहेकाछन्:

- १। रोजगारउन्मुख सीपमूलक शिक्षाको विकास गर्नु ।
- २। बजारको सूचना कृषकलाई समयमा नै उपलब्ध गराउनु ।
- ३। गुणस्तरीय वीउविजन/मलखाद समयमा नै उपलब्ध गराउनु ।
- ४। युवा जनशक्तिलाइ कृषि ब्यवसाय प्रति आकर्षित गर्नु ।
- ५। व्यावसायिक कृषकको संख्या वृद्धि गर्नु ।
- ६। वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका सीप युक्त युवाको सीप तथा पुँजीलाई उद्यम विकासमा उपयोग गर्नु ।
- ७। निर्माण भएको पूर्वाधारको मर्मत संभार पद्धतिको विकास गर्नु ।
- ८। सडक लगायतका पूर्वाधारको उपयोग योजना ,डिजाइन तथा ड्रइड विनागरिने सडक तथा अन्य पूर्वाधारका संरचना निर्माणको कार्यलाई रोक्नु ।
- ९। अव्यवस्थित बस्ती विस्तारको क्रम रोक्नु तथा व्यवस्थित बस्ति विकास गर्नु ।
- १०। वैज्ञानिक, जलवायु उत्थानशिल तथा व्यवहारीक एवम् उपयुक्त भूउपयोग योजना तर्जुमा गरी लागू गर्नु ।
- ११। सञ्चार सेवा प्रदायक संस्थाहरू बाट प्रभावकारी सेवा प्राप्ति र ब्यवस्थित गर्नु ।
१२. विभिन्न कालखण्डमा गाउँपालिकामा निर्माण भएका पुर्वाधारका संरचना (पूँजीगत सम्पति) को लगत तयार तयार गर्नु, मुल्यांकन गर्नु तथा सेवा प्रभावमा प्रभावकारी उपयोग सम्बन्धी योजना (Asset Management Plan) तयार गरी कार्यान्वयन गर्नु ।

उपस्थित गाउँ सभाका सदस्यज्यूहरू,

सहभागितामूलक योजना तर्जुमा पद्धती अन्तर्गत विकासका आवश्यकता पहिचान देखि कार्यान्वयन, अनुगमन, मूल्याङ्कन, समेतको हरेक प्रक्रिया तथा तहमा सरोकारवाला वर्गहरूको अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गर्दै अपनत्व सृजना गर्ने र यसै मार्फत विकास कार्यलाई सन्तुलित एवं समावेशी तथा दिगो बनाउने अवधारणा अनुरूप वडा नागरिक मञ्च, वडावासी एवम् सरोकारवालाको व्यापक सहभागितामा वडा स्तरीय योजना तर्जुमा गोष्ठी, विषयगत समिति एवं एकीकृत योजना तर्जुमा गोष्ठीमा सम्बद्ध सबै सँग व्यापक अन्तरक्रिया र छलफल गरी प्राप्त सुझावहरूलाई समावेश गर्दै आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को क्षेत्रगत नीतिहरू यहाँहरू समक्ष प्रस्तुत गर्दछु ।

१. सामाजिक विकास सम्बन्धी नीति

ख. शिक्षा तर्फ:

- सामूदायिक विधालयमा आवश्यक स्रोत साधन तथा जनशक्तीको क्रमिक रूपले परिपुर्ती गरिनेछ ।
- विधालयमा कार्यरत शिक्षक तथा कर्मचारीहरूलाई कार्य सम्पादनको आधारमा प्रोत्साहनको व्यवस्था गरिनेछ ।
- विधालय छाडने तथा दोहरिने प्रक्रियामा न्यूनिकरण गरि १०० प्रातिशत विधार्थी भर्ना गराई आधारभुत तहको शिक्षा अनिवार्य र निःशुल्क हुने कार्यक्रमलाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- सीप मुलक तथा प्रविधिमैत्री शैक्षणिक कार्यक्रमहरूलाई क्रमिक रूपले निरन्तरता दिइनेछ ।
- साक्षरता कार्यक्रमलाई अभियानको रूपमा संचालन गरि साक्षर गाउँपालिका घोषणा गरिनेछ ।
- समता र समानतामूलक प्रक्रिया अपनाई विधालयमा गुणस्तरीय शिक्षाका लागि आवश्यकता अनुसारको कार्यक्रम कार्यान्वयनमा जोड दिइनेछ ।
- मातृभाषामा स्थानिय पाठ्यक्रम निर्माण तथा कार्यान्वयनमा जोड दिइनेछ ।
- विधालयमा अध्ययनरत छात्राहरूको लागि सेनेटरी प्याडको उपलब्धता गर्ने/गराउने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- विधालय स्तरीय शिक्षालाई प्रविधिमूलक बनाउन सिपमूलक अभिमूखिकरण तथा आवश्यकता अनुसारको कार्यक्रमहरू क्रमिक रूपले कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- विभिन्न वर्ग तथा सामूदायिक विधार्थीहरूको सहभागीतामा सृजलनशील तथा उपलब्धिमूलक हुने किसिमको कार्यक्रमहरूलाई प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
- विधालय स्तरीय हाजरीजवाफ, लेखन सीप, वक्तृत्वकला, खेलकुद नृत्य जस्ता विधार्थीहरूको अन्तरनिहित क्षमता प्रस्टफुटन हुने किसिमको कार्यक्रमहरूलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

- यस गाउँपालिका भित्र एउटा नमूना विधालय र क्याम्पस संचालनको आवश्यक प्रक्रिया बढाइनेछ।
- गाउँपालिका भित्रका शिक्षकहरुको आवश्यकता तथा औचित्यता र विषयगतका आधारमा काज सरुवा लाई निरन्तरता दिइनेछ।
- सामूदायिक विधालयहरुमा शिक्षक विधार्थी अनुपातमा विषयगत दरबन्दी एवं शिक्षक दरबन्दी मिलान कार्यलाई सरुवाको माध्यमबाट व्यवस्थापन गरिनेछ।
- "उत्कृष्ट शैक्षिक गन्तव्य गाउँपालिका हाम्रो पहिचान" भन्ने आदर्श लक्ष्य प्राप्तिका लागि सरकारी तथा निजि क्षेत्रका शैक्षिक संस्थाहरुबाट प्रदान गर्ने उच्च शिक्षालाई थप गुणस्तरीय र सर्वसुलभ तुल्याउन त्यस्ता प्राज्ञिक संस्थाहरुसंग सहकार्य र साझेदारी गरिनेछ।
- सबै विधालयहरुमा पुस्तकालय, विज्ञान प्रयोगशाला र कम्प्युटर प्रयोगशाला स्थापनाको नीति लिइनेछ।
- शिक्षक तथा विधालय कर्मचारीहरुको प्रारिश्मिक मासिक रुपमा सोझै सम्बन्धित व्यक्तिको खातामा जम्मा हुने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ।
- गाउँपालिका भित्र संचालित सामूदायिक तथा धार्मिक जस्ता शिक्षालयहरुको आवश्यकता अनुसारको स्तर उन्नती गर्दै लगिनेछ।
- गाउँपालिका भित्रका विधालयहरुमा क्रमिक रुपले बालविकास देखि सुदृढिकरण, व्यवस्थित बालमैत्री र प्रविधिमैत्री सिकाइको लागि आवश्यक पर्ने जनशक्ती तथा शैक्षिक सामाग्री लागयतका व्यवस्थापन पक्षलाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गरिनेछ।
- गाउँपालिका भित्र संचालित विधालयहरुमध्ये शिक्षण सिकाई तथा अन्य शैक्षिक पक्षहरुको मूल्याङ्कन गरी उत्कृष्ट विधालयलाई प्रोत्साहन गरी थप व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाइनेछ।
- विधालय संग आवद्ध प्र.अ., शिक्षक तथा कर्मचारीहरुको लागि आवश्यकता बमोजिमका शैक्षिक अवलोकन तथा भ्रमण जस्ता कार्यहरुलाई प्राथमिकता बमोजिक कार्यान्वयन गरिनेछ।
- गाउँपालिका भित्र संचालित विधालयहरुको सुदृढिकरण तथा गुणात्मक सुधारको लागि आवश्यकता बमोजिम बजेट विनियोजन गरिनेछ।
- विधालयहरुमा विधार्थीहरुको लागि स्काउट कार्यक्रमहरु लाई प्राथमिकताका साथ अगाडी बढाईने छ।

ख. स्वास्थ्य

- चौविसे घण्टा इमरजेन्सी सेवा सहित १५ शैयाको अस्पताल सञ्चालन लाई निरन्तरता दिईनेछ।
- निःशुल्क आधारभुत स्वास्थ्य सेवालाई प्रभावकारी र सुदृढ बनाउन स्वास्थ्य संस्थामा जनशक्ति, उपकरण तथा औषधीको उपलब्धता सुनिश्चित गरिनेछ।

- समय समयमा निःशुल्क स्वास्थ्य सिविर सञ्चालन गरिनेछ ।
- बिधमान स्वास्थ्य केन्द्रको स्तरोन्नतिमा जोड दिइने छ । स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार अभियान अन्तर्गत संस्थागत सुधार र क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- बहुक्षेत्रीय पोषण योजनालाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- महामारी रोगहरुको नियन्त्रणका लागि आवश्यक योजना र संयन्त्रको निर्माण गरिनेछ ।
- आयुर्वेदिक औषधालयको सेवा विस्तार गरिनेछ ।
- पूर्ण खोप सुनिश्चितता गरिने छ ।
- स्वास्थ्य स्वयम् सेविकाहरुलाई विगतमा दिंदै आएको प्रोत्साहन भत्तालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- विशेषज्ञ सहितको स्वास्थ्य सेवामा सबैको पहुँच सुनिश्चिता गरिनेछ ।
- कार्यालय समयमा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीले निजि क्लिनिक सञ्चालनमा रोक लगाइनेछ ।
- १५ शैयाको अस्पताल विस्तार गर्दै ५० शैयाको अस्पताल निर्माण गर्न पहल गरिनेछ ।
- महिला स्वयंसेविकाहरुको दक्षता विकास तालिम उपलब्ध गराई उनीहरुको सेवालार्इ प्रभावकारी तुल्याईनेछ ।
- मातृ तथा नवजात शिशु मृत्यु दरको दिगो विकास लक्ष्य पुरा गर्न
 - क. संस्थागत प्रशुति सेवा ९० प्रतिशत प्रयाउनेछ ।
 - ख. प्रशुति सेवाको लागि गा.पा. भरी निःशुल्क एम्बुलेन्स सेवा प्रदान गरिनेछ ।
 - ग. प्रशुति तथा नवशिशु घर भेट कार्य गरिनेछ ।
 - घ. संस्थागत प्रशुति हुनेलाई पौष्टिक आहार तथा झुल प्रदान गरिनेछ ।
- ४० वर्ष माथिका समुदायलाई नसर्ने रोगको स्क्रिनिङ गरी निःशुल्क रूपमा उपाचार गरिनेछ ।
- पाठेघर झर्ने समस्या महिलाहरुको स्क्रिनिङ गरि निःशुल्क रूपमा उपचार गरिनेछ ।
- मानसिक रोग पिडित व्यक्तिहरुलाई विशेष उपचार तथा परामर्श दिइनेछ ।
- गर्भवती महिलाहरुको लागि आमा सुरक्षा कार्यक्रम र नवजात शिशुको लागि पोषण कार्यक्रम संचालन निरन्तरता दिईनेछ ।

ग. खानेपानी तथा सरसफाई तर्फ:

- सबै गाउँवासीलाई आधारभुत खानेपानी तथा सरसफाई सेवा उपलब्ध गराउन खानेपानी, सरसफाई सम्बन्धि नीति तथा कार्ययोजना तर्जुमा गरिनेछ ।
- यस पालिकाबाट सञ्चालन गरिने खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छता कार्यक्रमलाई साझा अभियानको रूपमा विकास गरी व्यक्तिहरुको स्वास्थ्य, मान, प्रतिष्ठा र इज्जतको सवालसँग जोडी कम

लागतमा बढी नतिजा आउने कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ । यसका लागि पालिकाको १० वर्षिय खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छता योजना (WASH Plan) तयार गरि सबै सरोकारवालाहरु र विकास साझेदारी संस्थाहरुलाई यसै योजनको लक्ष्य पूरा गर्न एकद्वार प्रणालीबाट कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

- दिगो विकास र नेपाल सरकारको विकास लक्ष्यलाई पूरा गर्नका लागि खानेपानी सुविधामा पहुँच नभएका जनताहरुको पहिचान गरी खानेपानी सुविधाहरु निर्माण गर्ने, पानी सुरक्षा योजनाहरु लागू गर्ने र खुला दिसामुक्त पछि खानेपानी सुरक्षित समुदाय (Water Safe Community) विकास गर्दै पूर्ण सरसफाई तर्फ अगाडि बढ्ने नीति लिईनेछ ।
- कुनै पनि समयमा आउन सक्ने विपद्सँग जुध्न सक्ने खानेपानी र सरसफाई संरचना निर्माण गर्नका साथै यसका लागि पूर्व तयारीका लागि आवश्यक क्षमता विकास गर्नका साथैसफा सरकार (Wash Government) सुनिश्चित गर्न वातावरण तयार गरिनेछ ।

घ. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति:

- गाउँपालिकाबाट प्रदान गरिने सामाजिक तथा आर्थिक आवश्यकताहरु महिलाहरुको सम्मानजनक सहभागिता सुनिश्चित गर्न लक्षित तथा सिमान्तकृत महिलाहरुको क्षमता अभिवृद्धि र जिवनस्तर सुधारका लागि संरक्षणात्मक सेवा उपलब्ध गराई सशक्तिकरण गरिनेछ ।
- युवाहरुमा सीपमूलक र व्यवसायिक तालिम मार्फत सिर्जनात्मक क्षमताको विकास गरी स्वरोजगार सिर्जना हुने कार्यक्रम ल्याइने छ ।
- महिलाद्वारा सञ्चालित घरेलु उद्योग, कृषि फार्म, पशु फार्म, व्यापार र व्यवसायको करमा विशेष छुट तथा अनुदानको व्यवस्था मिलाइने छ ।
- महिला हिंसा तथा बालबालिकाको श्रम सोसन को अन्त्य गर्न आवश्यक कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- बालश्रम मुक्त यस गाउँपालिकालाई बालमैत्री गाउँपालिकाको रूपमा विकास गर्न पहल गरिनेछ ।
- एक दलित बस्ती एक उत्पादन केन्द्र स्थापना गरी दलित समुदायलाई आर्थिक रूपले सबल बनाइने छ ।
- गाउँ क्षेत्र भित्र छुवाछुत, सामाजिक कुरीति, अन्ध विश्वास तथा सामाजिक, लैंगिक विभेद र हिंसा का घटना न्यूनीकरण का लागि स्थानीय नीति त कार्यक्रम तर्जुमा गरिने छ ।
- बालमैत्री स्थानीय शासनलाई कार्यान्वयन गर्दै अधि बढाइनेछ ।

- बालबालिकाहरु तथा किसोरिहरु ससक्तिकरणका लागि बालश्रम, बाल विवाह, बहुविवाह दहेज/ दाइजो, बोक्सी प्रथा उन्मुलन गरी सामाजिक विकृति न्यूनिकरण गरिने नीति कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- युवा बेरोजगार, पछि परेका वर्ग र आवश्यक ठहरिने यस गापा अन्तर्गतका सबै नागरिक, कर्मचारी तालिम र अभिमुखीकरण कार्यक्रम दिन एक तालिम केन्द्रको स्थापना गरिने छ ।
- महिला, दलित, जनजाति, मधेशी र विपन्न वर्गको सशक्तिकरणका लागि लोकसेवा तयारी कक्षा सञ्चालन गरिने छ ।
- वैदेशिक रोजगारमा जाने स्थानीय तहका नागरिकहरुको रोजगारीलाई सुरक्षित मर्यादित र लाभदायक बनाउन आवश्यक कार्यक्रम तर्जुमा गरिनेछ ।
- गाउँपालिका तथा वडास्तरीय बाल क्लब संजाललाई प्रभावकारी रूपमा परिचालन गरिनेछ ।

ड. युवा तथा खेलकुद सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रम

- वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका युवाहरुले आर्जन गरेको ज्ञान र सिप सदुपयोग गर्दै स्वरोजगार र उधमशीलता विकासका लागि गाउँपालिका स्थानीय आर्थिक विकास योजना अन्तर्गत समावेश भएका नवप्रवर्तनशील, लगायतका प्रोत्साहनमुखी कार्यक्रम संग आवद्ध गरिनेछ ।
- युवा उधमशीलता विकासका कार्यक्रमहरु मार्फत युवालाई "विदेश हैन विजनेस" भन्ने भावना जागृत तुल्याई स्वरोजगार उन्मुख गराइनेछ ।
- विपन्न, गरिव र सुकुम्वासी परिवारका युवाहरुलाई इलेक्ट्रोनिक्स समाग्री मर्मत, पलम्बिङ्ग तथा इलेक्ट्रिसियन, ब्युटि पार्लर, होटल म्यानेजमेन्ट, व्यावासायिक पशु पालन तथा तरकारी खेती जस्ता तालिमहरु प्रदान गरीवी न्युनीकरण र जिविकोपार्जनमा सहजीकरण गरिनेछ र

२. आर्थिक विकाश तर्फ

क. कृषि तथा पशु:

- गाउँपालिका क्षेत्रका उर्वर भूमिलाइ सिंचित गर्न सिचाईको लागि आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।
- कृषि तथा पशु पालन क्षेत्रको विकासमा कृषक समुह समिति सरकारी गैर सरकारी संस्थाहरुसँग साँझेदारी गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- अर्गानिक खेतीको विस्तार र तरकारी तथा खाधान्नमा विषादीको उचित व्यवस्थापन गर्न विशेष व्यवस्था गरिनेछ ।

- स्थानीय उत्पादनलाई बजारमा बजारीकरण गरिनेछ ।
- कृषि उपजमा किटनाशक औषधिको प्रयोगलाई निरुत्साहित गर्दै अर्गानिक उत्पादनमा जोड दिईने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- जडिबुटिलाइ संरक्षण, सम्बर्द्धनको लागि जडिवुटी खेति तथा सो को बजारीकरण को लागि आधुनिक तरीकाले विशेष कार्यक्रम ल्याइनेछ ।
- अर्गेनिक खेतीलाई जोड दिइनेछ ।
- यस गाउँपालिकामा संचालित सहकारी संस्थाहरुलाई मुल्य र मान्यताको आधारमा संचालित गर्न तथा नियमन गर्न प्रभावकारी पृष्टपोषण सहितको अनुगमन गरिनेछ ।
- कृषिमा आधारित कृषकहरुलाई परामर्श सेवा लयायतका अन्य सेवा प्रदान गर्न कार्यालयलाई व्यवस्थित एवं सेवाको सक्रियता बढाइने छ ।
- स्थानीय उत्पादन तथा बजारीकरणमा जोड दिई कृषिमा यान्त्रिककरण, विविधिकरण र व्यवसायीकरण गरिनेछ ।
- मल खाद्य आपूर्तिको लागि संघ र प्रदेश सरकारसँग समन्वय गरि अधिकतम पहल गरिनेछ ।
- विउ विजन वितरणमा पारदर्शी, यथार्थपरक र वैज्ञानिक तवरले गरिनेछ ।
- कृषि सहकारी समुह अनुगमन गरी मर्म विपरितका सहकारी समुहलाई खारेज गरिनेछ ।
- कृषि सिचाइका लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरि लागु गरिनेछ ।
- यस क्षेत्रका कृषकलाई सिचाइमा पचास युनिट सम्मको महसुल निशुल्क तिर्नेछ ।
- गाइ भैसी बाख्रा ,माछा कुखुरा पालनमा आवश्यक सहूलियत अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ ।
- व्यावसायिक कृषि पकेट क्षेत्रमा सिंचाई, कृषि सडक, विधुतिकरण, कृषि बजार, सित भण्डार तथा गोदाम घरहरुको पुर्वाधार निर्माण गरिनेछ ।

ख. पर्यटन तथा संस्कृति प्रवर्द्धन नीति

- पर्यटकीय तथा संस्कृति प्रवर्द्धनका लागि पोखरी सौन्दर्यकरणको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।
- यस गाउँपालिकामा रहेको धर्मियाथिनकोण थानलाई धार्मिक क्षेत्र तथा सांस्कृतिकऐतिहासिक क्षेत्र र गोतहा पोखरीको क्षेत्रलाई व्यवस्थित तथा विस्तार गरी पर्यटकीय क्षेत्रको रुपमा विकासका लागिअध्ययन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्र भित्र बसोवास गर्ने सम्पुर्ण समुदायहरुको मौलिक परम्परा र भाषा संस्कृतिको जगेर्ना गर्न विशेष कार्यक्रमहरु लागु गरिनेछ ।

- धार्मिक सांस्कृतिक तथा ऐतिहासीक रुपमा महत्वपूर्ण मठ मन्दिर आदीको संरक्षण, सम्बर्द्धन र प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
- मैथिली रितीरिवाज झल्कीने सांस्कृतिक कार्यक्रमहरु,फागुन पुर्णिमा होली,दाहा मेला (मोहरम), भिभिया नाच, जट जटनी नाच, डोम कक्ष नाच, मिथिला चित्रकला लागायतका स्थानीय लोक सांस्कृतीको संरक्षण र सम्बर्द्धनको निम्ती सार्वजनिक र निजी साभेदारीमा कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका खुल्ला बहुसांस्कृतिक संग्रहालयको रुपमा विकास गर्न पुर्वाधार निर्माण गर्दा बहुसांस्कृतिक पहिचान र मौलिकता झल्किने वास्तुकला, मुर्तिकला, चित्रकला जस्ता संकेतहरु(SYMBOL) निर्माण गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र आयोजना हुने महोत्सवहरुमा विविध जातीय भेषभुषा, कला साहित्य, संगित लगायतको झाँकी सहित प्रदर्शन गर्ने नीति लाइनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र बोलिने विभिन्न जातजातीका मातृ भाषाहरुको संरक्षण गर्दै त्यस्ता भाषाको लिपी तथा व्यकरण लेखन तथा प्रकाशन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- पर्यटन मार्फत आर्थिक समृद्धि हासिल गर्न गाउँपालिका पर्यटन क्षेत्रको सम्भाव्यता अध्ययन गरी सोही आधारमा पर्यटन पुर्वाधार विस्तार र पर्यटन विकासका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
- यस पालिका भित्र रहेका अर्नमा बजरको दुर्गा मन्दिर लालपुर चौको लोकेश्वरी देवी र गोसा पोखरीको लाटीवैकि लगायतका अन्य मठमन्दिर बिचको अन्तरसम्बन्ध कायम गरी धार्मिक सांस्कृतिक एवम् पुरातात्विक क्षेत्रको रुपमा विकास गरिनेछ ।

ग. उद्योग तथा वाणिज्य नीति:

- यस गाउँपालिका क्षेत्रमा सञ्चालन हुने सम्पूर्ण उद्योग तथा व्यवसायीहरुलाई करको दायरा भित्र ल्याउन विशेष अभियान सञ्चालन गरिनेछ ।
- महिला उधमी र आर्गेनिक मल उत्पादन गर्ने उधमीलाई सहूलियत ऋण उपलब्ध गराइने छ ।
- परम्परागत तथा सांस्कृतिक रुपमा स्थानीय जनतामा रहेका कलालाई घरेलु तथा लघु उद्यमकोमाध्यमबाट प्रवर्द्धन गरी आय आर्जनको स्रोतको रुपमा विकास गरिनेछ ।
- आर्थिक रुपमा पछि परेका दलित तथा विपन्न समुदायका युवा-युवती, सबै जातजातीका महिलाहरुलाई लघु उद्यमशिलता सम्बन्धि तालिम प्रदान गरि स्वरोजगारीमा टेवा पुऱ्याइनेछ
- गाउँपालिका क्षेत्रमा संचालित उद्योग एवं व्यवसायहरु स्थापनाको उदेश्य अनुरूप संचालन भए नभएको सम्बन्धमा नियमित अनुगमन गरिनेछ ।
- व्यावसायिक कृषि पकेट क्षेत्रमा सिचाई, कृषि सडक, विधुतिकरण, कृषि बजार, सित भण्डार तथा गोदाम घरहरुको पुर्वाधार निर्माण गरिनेछ ।

घ. सहकारी नीति:

- प्रत्येक वडामा सहकारी मार्फत दुध संकलन केन्द्र स्थापना गरिनेछ ।
- सहकारी क्षेत्रलाई आर्थिक विकासको महत्वपूर्ण खम्बाको रूपमा विकास गर्न समुदायमा आधारित, सदस्य केन्द्रित, लोकतान्त्रिक, स्वायत्त तथा सुशासित संगठनको रूपमा प्रवर्द्धन गरि सहकारी मार्फत विकासात्मक कार्य गर्ने नीति लिइनेछ ।
- कृषि, उद्योग र व्यवसायको सहकारीकरणको माध्यमबाट आत्मनिर्भर र दिगो रूपमा स्थानीय अर्थतन्त्रको निर्माण गरिनेछ ।
- स्थानीय सहकारी संस्थाहरूको दर्ता, नविकरण तथा व्यवस्थापन पारदर्शी तथा अनुमान योग्य बनाउदै नियमनकारी भूमिका निर्वाह गरिनेछ ।
- सहकारी संस्थाहरूलाई कोपोमिसमा आवद्ध गराईनेछ ।

ड. राजस्व परिचालन नीति

- करको दायरा बढाई करको दर घटाउनेछ ।
- कर तिर्न सबै करदातालाई प्रेरित गरिनेछ ।
- एक जना उत्कृष्ट करदातालाई सम्मान गरिनेछ ।
- करतथा राजस्व प्रशासन लाई चुस्त, दुस्त बनाउन software प्रणाली अनिवार्य रूपमा लागु गरिनेछ ।
- अधिकतम जनतालाई सो स्फुटरूपमा करको दायरा भित्र ल्याउन उपयुक्त वातावरण श्रृजना गरी आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- समयमा र सबभन्दा बढी राजस्व तिर्ने एक जना कर्मचारीलाई उत्कृष्ट घोषणा गरि पुरस्कृत गरिने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- करको दर सम्भव भएसम्म न्युन्तम गर्दै करको दायरा विस्तार गर्ने नीति लिइनेछ । प्रगतिशिल कर प्रणाली अवलम्बन गरी नागरिकहरू विच रहेको असमानता न्युनीकरण गर्दै लगिनेछ ।
- गाउँपालिका आन्तरिक राजस्व अभिवृद्धिका लागि करका नयाँ सम्भाव्य क्षेत्रहरू पहिचान गरिनेछ ।
- वडा कार्यालयहरूसँग समन्वय गरी घर वहाल करमा रहेको चुहावट नियन्त्रण गर्न घरधनी र वहालमा रहनेहरूको अभिलेख अध्यावधिक राख्ने प्रणाली विकास गरिनेछ ।

च. आन्तरिक नियन्त्रण तथा लेखापरिक्षण नीति:

- कानूनी रूपमा गर्नुपर्ने अन्तिम लेखा परिक्षण समयमै गर्ने व्यवस्था मिलाउने र साविकको गा.वि.स. तथा हालको गाउँ पालिकाको पेशकी तथा बेरुजु कडाईका साथ फछ्छौयट गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- चौमसिक रूपमा आन्तरिक लेखा परिक्षणको व्यवस्था गरि सार्वजनिक गरिनेछ ।

३.पुर्वाधार विकास नीति:

क. सडक तथा पुल

- कृषि सडकलाई प्राथमिकता दिई निर्माण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- सडक सञ्जालको वास्तविक तथ्याङ्कन तयार गरी सडक गुरुयोजना निर्माण गरिने छ ।
- चालू आ.व.मा गाउँपालिकाको प्रशासकीय भवन सम्पन्न गरिने छ ।
- गाँउको विभिन्न वडाहरुमा रहेको मुल बाटोहरु स्तरोन्नती गर्ने नीति लिइनेछ । गाँउको भित्री बाटोहरुलाई आवश्यकता अनुसार फराकिलो बनाइ मुल बाटोसम्म जोड्ने ग्राभेल तथा RCC/Pcc ढलान जस्ता कार्य गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- गाँउपालिका क्षेत्रको समग्र पुर्वाधार विकासका लागि चालू आ.व. मैयातायात गुरु योजनातयार गर्ने तथा एकिकृत ग्रामिण विकास योजना लागु गरिनेछ ।
- माटो,ग्राभेल तथा टुके योजनालाई निरुत्साहन गर्ने नीति लिइने छ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रको सडक तथा स-साना पुलहरु तथा पानि निकासको लागि होयुम पाईप जडान गर्ने नीतिहरु अंगिकार गर्नेछ ।
- गाउँपालिकाका विभिन्न वडाहरुबाट गाँउपालिका केन्द्र जोड्ने सडकहरुको स्तरोन्नती गरिने छ ।
- सडकहरुको नियमित मर्मत संभारतथा निर्मित पूर्वाधार मर्मतका लागि एक मर्मत संभार कोष खडा गरी नियमित रुपमा मर्मत गरिने नीति लिईनेछ ।
- गाउँपालिकामा रहेको खाली मैदानमा आवश्यकता अनुसार गाउँपालिका स्तरीय रंगशाला निर्माण गर्न अध्ययन गरिनेछ ।
- गा.पा.क्षेत्र भित्रका संरचना, जग्गा, जमिन, गा.पा.का अधिनमा आउन सक्ने सम्भावित सम्पति खोजविन नापजाँच आदि कार्यको लागि प्राविधिकको व्यवस्था गरिनेछ ।
- सामुहिक भुमिसुधार जल योजना बनाई कार्यान्वयन गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- साना तथा मझौला सिंचाईको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।
- आवधिक योजना, आवास योजना र वस्ति विकास योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- दिर्घकालिन लगानी मार्ग दर्शनका लागि गाउँपालिका सडक गुरुयोजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
- वर्षातको समयमा क्षति हुने सडकहरुको संरक्षण गरिनेछ ।
- उत्कृष्ट कार्य सम्पन्न गर्ने उपभोगता समितिलाई सम्मान गर्दै समग्र योजनाहरु लाई थप प्रभावकारी बानाउने नीति लिइनेछ ।
- सार्वजनिक स्थल मठ मन्दिर र धर्मशाला लगायत स्थानहरुमा रहेका अतिक्रमित जग्गाहरुको पहिचान गरि संरक्षण तथा संबद्धन गर्ने निति अवलम्बन गरिने छ ।

- दिगो विकासको लक्ष्य प्राप्तिका लागि स्थानीय सरकार स्पष्ट नीति तथा कार्ययोजना बनाई वार्षिक योजनामा समावेश गरी कार्यनव्यनमा ल्याईनेछ ।
- गाउँपालिकाको योजनाहरू संचालन गर्दा भौगोलिक अवस्था प्रारम्भिक बतारणीय प्रभाव मुल्याङ्कन IEE र वतावरणिय प्रभाव मुल्याङ्कन EIA अनुसार योजनाहरू संचालन गरिनेछ ।
- गैरसरकारी संस्था मार्फत साझेदारिमा हुने योजनाहरूलाई जोडिनेछ साथै सम्पुरक अनुदान वाट संचालन हुने योजनाहरूमा लागत साझेदारीका लागि बजेट सुनिश्चित गरि कार्यनव्यन गरिनेछ ।
- सबै वडाका उपभोगता समिति र सरोकार वाला निकायहरूका लागि योजना संचालन सम्बन्धी अभिमुखिकरण कार्यक्रम संचालन गर्दै योजना अनुगमन, निरिक्षण र परिमाण र गुणस्तर अनुरूपको काम गर्नका लागि अनुगमन समितिलाई जिम्मेवार बनाईने छ ।
- दिगो विकासका लक्ष्य हासिल गर्नका लागि बनेका योजनाहरूलाई प्राथमिकतामा राखिने छ ।
- आवासको हकलाई सुनिश्चित गर्न सुर्क्षित तथा रोजगारीको समेत व्यवस्था हुन सक्ने स्थानमा जग्गा प्राप्त गरी सहुलियत आवास योजना कार्यानव्यन गरिनेछ । यसका लागि निजी क्षेत्र संग साझेदारी समेत गर्न सकिनेछ ।
- एकिकृत शहरी विकास योजना तर्जुमा गरी अव्यवस्थित बसोवासलाई व्यवस्थित तुल्याउन एकिकृत वस्ती विकास आयोजना संचालन गरिनेछ । गाउँपालिका गहनाको रूपमा रहेको पार्क, खुल्ला ठाउँ, सामुदायिक भवन लाई मर्मत तथा पुर्ननिर्माण कार्यलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।

ख. भवन तथा शहरी विकास नीति:

- भवन निर्माण गर्दा यस गाउँपालिकावाट स्वीकृत कार्यविधि तथा नेपाल सरकार वा स्थानीय भवन संहिता ले तोकेका मापदण्डहरू पालना गर्ने नीति अंगिकार गरिनेछ ।
- घरनक्सा स्वीकृत नगरी घर निर्माण गर्ने प्रवृत्तिको अन्त्यका लागि दण्डजरिवानाको व्यवस्था गरिनेछ ।
- वृक्षारोपण सहितको सडक निर्माणलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- प्लटिङलाई व्यवस्थित गर्न तोकिए बमोजिमको मापदण्ड अनुसार नाला, विद्युत, खुल्ला स्थान आदिको व्यवस्था सहित गाउँपालिकामा दर्ता हुने व्यवस्था गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाको क्षेत्रभित्र रहेका सरकारी निजी तथा ऐलानी जग्गाहरू, पोखरी लगायतका सम्पत्तिहरू, सुकुम्बासी तथा अव्यवस्थित बसोबास क्षेत्रहरूको लगत संकलन गरि उचित व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र हुने विकास निर्माणका योजनाहरूको आवश्यकताअनुसार DPRगरी विकास निर्माणका कार्यहरू अगाडि बढाइनेछ ।
- अर्नमा अवास कार्यक्रम संचालन गर्ने छ ।

४. वातावरण, वनतथा विपत व्यवस्थापन नीति:

क वन तथा भु-संरक्षण नीति:

- वन्यजन्तु, चराचुरुङ्गी, जल उपयोग, वातावरण, पर्यावरण तथा जैविक विविधता सम्बन्धि मापदण्ड तयार गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्र भित्र नदी किनार, नहर किनार तथा सडक किनारमा वृक्षारोपण गरिनेछ ।
- नीजि तथा सार्वजनिक जग्गाहरुमा औषधी गुणयुक्त वनस्पतिहरु, जडिबुटिहरु तथा दुर्लभ एवमं लोपोन्मुख विरुवाहरु रोप्ने तथा संरक्षण गरिनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेका ताल तलैया तथा पोखरिहरुको लगत संकलन गरी तिनमा भएका जैविक विविधताको संरक्षण र व्यवस्थापन गर्दै तीनिहरुलाई पर्यटकिय क्षेत्रको रुपमा विकास गर्दै लगिनेछ ।
- नदि क्षेत्रहरुको संरक्षण गर्न नदि किनारको अतिक्रमण रोक्न र नदी नियन्त्रण गर्न आवश्यक पहल गरि टटवन्धको कार्य प्रारम्भ गरिनेछ ।
- यस गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका सार्वजनिक सरकारी सम्पतीलाई केन्द्र तथा प्रदेश सरकारसंग समन्वय गरी गाउँपालिकाको मातहतमा ल्याउन पहल गरिनेछ ।

ख. वातावरण संरक्षण तथा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि नीति:

- विकास कार्यक्रमहरु संचालन गर्दा वातावरण मैत्रि र जलवायु परिवर्तनसंग अनुकूलित हुने गरि संचालन गरिनेछ ।
- प्लाष्टिक भोला नियन्त्रण गर्दै कागज तथा कपडा जन्य भोलालाई प्रोत्साहान गरी क्रमिक रुपमा यस गा. पा लाई प्लाष्टिक मुक्त गा.पा.घोषणाको लागि पहल गरिनेछ ।
- जैविक विषादीको खोजी तथा प्रवर्द्धन गर्दै स्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर गर्ने रासायनिक विषादी माथी प्रतिबन्ध लगाईनेछ ।
- ठुला ठुला आयोजनाहरु संचालन गर्दा EIA/IEE गरिनेछ ।

ग. फोहोरमैला व्यवस्थापन नीति:

- गाउँक्षेत्रका फोहोरको नियमित रुपमा सरसफाई गरिनेछ ।
- फोहोर व्यवस्थापनका लागि ब्याण्ड फिल्ड साईड खोजि गरिनेछ ।
- फोहोर व्यवस्थापनका सम्वन्धमा वडा समितिहरु मार्फत जनचेतना कार्यक्रम संचालन गरिनेछ
- गाउँक्षेत्रको फोहोर व्यवस्थापनमा निजी क्षेत्रलाई संलग्न गराई फोहोर व्यवस्थापनमा सार्वजनिक-निजी साभेदारीनीति अवलम्बन गरिनेछ।
- सरसफाई कार्य नियमित व्यवस्थित गर्न सरसफाई कर्मचारीको व्यवस्था गरिनेछ ।

घ. विपत जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नीति:

- विपत प्रतिकार्यको समयमा संलग्न सरकारी निकाय, गैरसरकारी संस्था तथा नागरिक विच अन्तर सम्बन्ध कायम गरी पिडितको पहिचान, पिडितलाई तत्काल राहत तथा पुनःस्थापना सम्बन्धि कार्यमा एकरूपता ल्याई दोहोरोपन सृजना हुन रोक लगाइनेछ ।
- स्थानीय/समुदाय स्तर सम्म विपत पुर्व तयारी तथा प्रतिकार्य क्षमता विकास गर्न जनचेतनामुलक कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
- विपदको समयमा राहत प्रदान गर्न एवमं तत्काल बाटो, पैनी, आदि मर्मत गरि क्षति न्युनिकरण गर्न एक विपद व्यवस्थापन कोष खडा र परिचालन सम्बन्धि निर्देशिका तयार गरिनेछ
- विपदपूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना निमाणपूर्वाधार निर्माणका विपद् जोखिम न्यूनीकरणलाई समावेश गरी कार्यान्वयन गरिनेछ
- खोज तथा उध्दार गर्न सक्ने, अग्नी नियन्त्रण गर्न सक्ने, प्राथमिक उपचार गर्न सक्ने, मनोसामाजिक परामर्श दिन सक्ने दक्षजनशक्ति परिचालन गरिनेछ ।

५. संस्थागत विकास, सुशासन र सेवा प्रवाह:

क. वित्तिय व्यवस्थापन

- गाउँपालिका तथा विषयगत कार्यालयको आम्दानी र खर्चको लेखाङ्कन software माफत गरिनेछ ।
- सार्वजानिक खरिद गर्दा पारदर्शी एवमं मितव्ययी ढङ्गले गरिनेछ
- खर्चको नियमित रुपमा सर्वजनिकीकरण गर्ने तथा गाउँपालिकाको वेबसाईट माफत सार्वजनिकीकरण गरिनेछ ।
- उपभोक्ता समितिहरु माफत संचालित योजनाहरुको नियमित अनुगमन, खर्च सार्वजनिककरण तथा सार्वजनिक सुनुवाई गर्ने व्यवस्थालाई कडाईका साथ लागु गरिनेछ ।
- वित्तिय तथा भौतिक प्रगति सहितको प्रतिवेदन नियमित रुपमा तयार गरी सार्वजनिकीकरण गरिनेछ ।

ख. न्याय सम्पादन नीति:

- नेपालको संविधान तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को अधिनमा रहि निष्पक्ष, छिटो, छरितो, सुलभ, प्रभावकारी तथा जनउत्तरदायी न्याय प्रणाली स्थापित गरिनेछ
- स्थानीय स्तरमा उत्पन्न हुने विवादलाई मेलमिलापको माध्यमबाट समाधान गर्न प्रत्येक वडामा भएको मेलमिलाप समितिलाई सक्रिय बनाईनेछ ।

- स्थानीय सामुदायिक मेलमिलाप केन्द्रका सदस्यलाई, समितिको सदस्यलाई न्यायिक समितिले मेलमिलाप कर्ताको रूपमा सुचीकृत गरी निजहरूलाई मध्यस्थता तथा मेलमिलाप सम्बन्धि अभिमुखीकरण/तालिम प्रदान गरिनेछ ।
- गाउँपालिका तथा न्यायिक समितिलाई कानूनी सल्लाह प्रदान तथा गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका असहाय, विपन्न तथा हिंसा पिडित व्यक्तिहरूको कानूनी उपचारमा समन्वय गर्न कानूनी सल्लाहकार राखिनेछ ।
- न्यायिक कार्य सम्पादनलाई वार्षिक प्रतिवेदन माफत सभामा पेश गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।

ग. सुचना तथा सञ्चार व्यवस्थापन नीति:

- नागरिकको सुचनाको हकको उच्च सम्मान गर्दै सुचनाको हक सम्बन्धि ऐनले निर्दिष्ट गरेबमोजिमका सुचनाहरू प्रकाशन तथा नागरिकले मागेको सूचना नियमअनुसार प्रदान गरिने छ ।
- गाउँपालिकाको वेबसाईट लाई रिडिजाईन गरि एक्ट्रेक्टिभ बनाईनेछ, फेसबुक, ट्वीटर जस्ता सामाजिक सञ्जालको समेत प्रयोग गरि सुचना सम्प्रेषण गरिनेछ ।
- छिटो, छरितो र प्रभावकारी सञ्चारका लागि गाउँपालिकाका पदाधिकारीहरू तथा कर्मचारीहरूलाई एस.एम.एस. माफत सुचना प्रवाह गर्ने; सबै पदाधिकारी एवम् कर्मचारीहरूलाई प्रविधिमैत्री बनाउन आवश्यकतानुसार तालिम दिने तथा इमेल माफत पत्र आदानप्रदान गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
- सूचना सूचित तथा व्यवस्थित गर्न नागरिक वडा पत्र र यस गापा भित्रका सम्पूर्ण सार्वजनिक निकायलाई प्रविधि माफत नियन्त्रण हुने व्यवस्था गरिनेछ ।
- सुचना अधिकारीलाई सक्रिय तथा जवाफदेही बनाईनेछ ।
- यस क्षेत्रको पत्रकारहरू तथा संचारकर्मिहरू लाई अभिमुखिकरण माफत थप उर्जावान बनाउने प्रयत्न गरिनेछ ।

घ. सार्वजनिक सेवा तथा संगठन

- पदाधिकारी तथा कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धिका लागि विभिन्न तालिम तथा अभिमुखीकरण कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
- सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाइ सबै गाउँबासीलाई सहज सरल ढंगबाट सेवा दिन गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय,सबै वडा कार्यालयहरू तथा विषयगत कार्यालयहरूमा सेवा प्रवाह सम्बन्धी स्पष्ट जानकारी सहितको नागरिक वडापत्र राख्ने तथा First come first service, Last come last service सिद्धान्त का आधारमा सेवा प्रदान गरिनेछ

- गाउँपालिकाका वडा कार्यालय लगायत विभिन्न निकायहरूमा ई-हाजिरी प्रणालीलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- सेवा प्रवाह तथा कार्यसम्पादनमा गुणात्मक सुधार गर्न विधुतिय शासन प्रणाली लाई क्रमशः लागू गर्दै जाने । यसै वर्ष वडाकार्यालयहरूमा Cctv, back up तथा Internet सेवा जडान गरी गाउँपालिका केन्द्रसँग networking गरिनेछ ।
- दक्ष इमान्दार तथा अनुशासित कर्मचारीलाई पुरस्कृत गर्ने निति अवलम्बन गरी प्रत्येक वर्ष उत्कृष्ट कर्मचारीलाई प्रोत्साहन तथा सम्मान स्वरूपकमरु.१० हजार नगद पुरस्कार प्रदान गर्नेछ ।
- कर्मचारी कल्याण काषको व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- गाउँपालिकाको सेवा प्रवाह, अनुगमन, मुल्याङ्कन तथा समन्वयात्मक कार्यमा सहयोग गर्न आवश्यकता अनुसार चार पांग्रे तथा दुई पांग्रे सवारी साधनहरू व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- पदाधिकारी तथा कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि तथा ज्ञान, सिप, र व्यवहारमा परिवर्तनका लागि वर्षमा कम्तिमा १ पटक अवलोकन भ्रमण कार्यक्रम गरिनेछ ।
- दरबन्दी भन्दा बाहिर वा फाजिल दरबन्दीमा रहेको कर्मचारीलाई सरुवा वा विदाई गरी व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- वार्षिक कार्य योजना तयार गरि सोहि बमोजिम कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाका विभिन्न शाखामा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई जिम्मेवार तुल्याउन आर्थिक वर्षको पहिलो महिनामा शाखाको कर्मचारी शाखा प्रमुख सँग, शाखा प्रमुखप्रमुख प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सँग र सम्पूर्ण कर्मचारी सामुहिक रूपमा प्र.प्र.अ. सँग र प्र.प्र.अ गा.पा.अध्यक्ष सँग कार्य सम्पादन सम्झौता गरिनेछ ।
- शाखागत कार्य विवरण तथा कार्य विशिष्टिकरण तयार गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- कर्मचारीहरू कार्य सम्पादनका लागि सूचक सहितका मापदण्ड बनाइने छ । र सोही मापदण्ड बमोजिम प्राप्त अंको आधारमा सेवा सुविधा एवं दण्ड पुरस्कारको व्यवस्था गरिनेछ ।
- कर्मचारीका मनोबल उच्च राख्न एवं नतिजामुखी बनाउनको साथै सुशासन मापन गर्ने कार्य सम्पादनमा उत्कृष्ट अंक प्राप्त गर्ने कर्मचारीहरूलाई न्यूनतम ५% देखि अधिकतम मासिक २०% सम्म का प्रोत्साहन भत्ता रूपमा उपलब्ध गराउन सकिनेछ ।
- प्रोत्साहन भत्ता तथा कुनै पनि थप सेवा सुविधाका लागि तोकिएको समय भन्दा बढी कार्य गरेको ई-हाजिरिको रेकर्डका आधारमा भएको र यस गाउँपालिकाको कर्मचारीको कार्य

जिम्मेवारीको बहन, कार्य बोझ, कार्य सम्पादन तथा उत्तरदायित्व निर्वाह समेटी बनाईएको मापदण्डमा परेको हुनु पर्नेछ।

उपस्थित सभा सदस्यज्युहरु,

आ.व.२०८१/०८२ को नीति कार्यक्रम यस गाउँपालिकाको लागि एउटा दिर्घकालिन नीति पनि हो । यो स्थानीय तहको लागि इतिहास हुनेछ । यसले पुस्तौ-पुस्तालाई मार्गदर्शन दिई रहनेछ ।

यस कारण यस अर्नमा गाउँपालिकाको लक्ष्य हासिल गर्न जनताको आशा विश्वासलाई जोगाउन गाउँपालिकाको समग्र विकास गर्न "शिक्षा कृषि र स्वास्थ्य हाम्रो प्राथमिकता", समृद्ध अर्नमा निर्माणमा हामी सबैको प्रतिवद्धता " नारा साकार पार्न क्षेत्रगत, विषयगत, वडागत योजनाहरु नीति तथा कार्यक्रम अनुरूप हुनजरूरी छ ।